

1-3 YAŞ ARASINDA ÇOCUĞU BULUNAN ANNELERİN ÖZYETERLİKLERİ İLE MÜKEMMELİYETÇİLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Canan YILDIZ ÇİÇEKLER

Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, cyildiz@hotmail.com

Çağla GİRGİN BÜYÜKBAYRAKTAR

Selçuk Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, cagla.girgin@hotmail.com

Rukiye KONUK ER

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, rukiyeKonuk@gmail.com

Devlet ALAKOÇ PİRİR

Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, devlatalakoc@gmail.com

Özet

Çalışmada annelerin mükemmeliyetçilik ve ebeveynlik özyeterlikleri arasındaki ilişki çalışma durumları, yaşları ve eğitim seviyeleri açısından incelenmiştir. Araştırmanın evrenini, 1-3 yaş grubunda çocukları bulunan anneler oluştururken; çalışmanın örneklemini ise, Konya ilinde 1-3 yaş grubunda çocuğu bulunan 139 anne oluşturmaktadır. Çalışmada "Anne-Babalık Becerilerinde Özyeterlik Ölçeği ve Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma, genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modelindedir. Annelerin mükemmeliyetçilik ve özyeterlik düzeyleri çalışma durumlarına göre "Bağımsız Gruplar t-testi" ile analiz edilirken, yaşlara ve eğitim düzeylerine göre "Kruskal Wallis Testi" ile analiz edilmiştir. 1-3 yaş arasında çocuğu olan annelerin mükemmeliyetçiliği ile özyeterlik düzeyleri arasındaki ilişki ise "Pearson Korelasyon Katsayısı Testi" ile incelenmiştir. Annelerin mükemmeliyetçilik ve özyeterlik düzeyleri ile çalışma durumları, yaşları ve eğitim düzeyleri açısından anlamlı farklılıklar elde edilmiştir. Ayrıca annelerin mükemmeliyetçilikleri ile özyeterlik düzeyleri arasında yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Anne, Özyeterlik, Mükemmeliyetçilik, 1-3 Yaş Arası Çocuk.

THE RESEARCH OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SELF-EFFICACY AND PERFECTIONISM OF MOTHERS IN PARENTING SKILLS WHOSE CHILDREN ARE AT THE AGES OF 1-3

Abstract

In the present study, the relationship between perfectionism and parenting self-efficacy is investigated in terms of mother's professions, ages and levels of education. While the population of the study consists of mothers with 1-3 year-old children, the study sample consists of 139 mothers with 1-3 year-old children from the province of Konya. In the present study the "Literacy Parenting Self-Efficacy Scale and the Multidimensional Perfectionism Scale" are applied. This study was designed with the screening model. The Independent samples T-test was used to analyze the perfectionism and self-efficacy levels of the mothers in terms of occupation while age and education level was analyzed the "Kruskal-Wallis Test". The relationship between mothers' perfectionism and self-efficacy levels was analyzed the "Pearson Correlation Coefficient Test". Significant differences were found in perfectionism and self-efficacy levels of mothers in terms of mother's profession, age and education. Besides, a significant and strong relationship was found between mother's perfectionism and their self-efficacy levels.

Key Words: Mother, Self-Efficacy, Perfectionism, 1-3 Years Old Child.

Bu çalışmanın özeti 26-28 Nisan 2012'de düzenlenen "3rd International Conference On New Trends In Education And Their Implications" kongre kitapçığında basılmıştır.

Giriş

Çocuk, anne ve babasından aldığı kalıtsal özelliklerle dünyaya gelmekte ve toplumsal yaşama uyum sağlamasına yardımcı olacak ilk temel davranış örneklerini “aile içinde” kazanmaktadır. Ayrıca çocukların yaşama ilgili ilk deneyimlerini kazandıkları, kendilerine güven duygularını geliştirdikleri, sosyalleşmeyi ve topluma uygun tutum ve davranışlar sergilemeyi öğrendikleri ortam “aile” ortamıdır ve her çocuk, daha sonraki yaşantısında yetiştiği aile ortamının izlerini taşımaktadır. Anne ve baba; çocuğa beslenme, barınma, korunma ve öğrenim imkânı sunmakta, çocuğa yeterince ilgi, sevgi ve şefkat göstererek, ihtiyaçlarını yerinde ve zamanında karşılayarak çocukta güven duygusunun temelini atmakta ve yeteneklerinin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Bu noktadan hareketle, “aileler” çocuklarının ilk öğretmenleridir ve eğitim sürecinin temel koordinatörleridir. Kısaca aile çocuğu geleceğe hazırlamada en etkili kurumdur (Tümkiye, 2010; Güler, 2009; Ünlüer, 2010; Ann & Terry, 2003).

Pek çok anne baba, anne babalık deneyimlerini eğlenceli ve mutluluk verici tecrübeler olarak görürler. Fakat anne babalık gençlik ya da orta yetişkinlik döneminde pek çok zorlu sosyal, fiziksel, duygusal ve zihinsel rolü beraberinde getirmektedir. Anne baba olmak bir bireyin düzenli olarak yıllar boyunca beslenme, bakım, koruma gibi sorumluluklarını alma ve sürdürmeyi gerektirmektedir. Hiçbir rol enerji ve zaman konusunda insanları bu derece zorlayamaz. Anne babaların anne babalık görevlerinde kendilerini yeterli hissedebilmeleri için; çocuk bakımı ile ilgili yeterli bilgi düzeyine, anne babalık görevini yerine getirecek güvene, çocuğun gelişimi ve davranışlarının etrafında bulunan kişiler tarafından desteklenebileceği inancı gibi niteliklere sahip olmaları gerekmektedir (Elibol, Mağden & Alpar, 2007). Bu noktada özyeterlik kavramı dikkati çekmektedir. Özyeterlik kavramı; bireyin farklı durumlarla baş etme, belli bir etkinliği başarma yeteneğine, kapasitesine ilişkin kendini algılayışıdır. Başka bir ifadeyle özyeterlik kavramı bireyin karşılaşmış olduğu güçlüklerde nasıl başarılı olabileceğine ilişkin kendisi hakkındaki inancıdır (Senemoğlu, 2005; Korkmaz, 2011; Salonen, 2010). Wood & Bandura (1989)’a göre ise, özyeterlik ebeveynlerin hayatlarına etki eden olaylar üzerindeki kontrol yetenekleri olarak kabul edilir. Böylece özyeterlik bir kişinin yalnızca sahip olduğu yetenekler değil, aynı zamanda bu yeteneklerle ne yapabileceği düşüncesidir. Pek çok araştırmacı özyeterliği, annelik özyeterliği, öğretmen özyeterliği ya da baş etme özyeterliği gibi eyleme özgü durumlar olarak tanımlamıştır (Bandura, 1997). Ebeveyn öz yeterliğinin, ebeveynlerin; ebeveyn rollerini bilgili ve yeterli olarak yerine getirmelerine dair beklentilerinin derecesi, çocuklarının davranış ve gelişimleri üzerinde olumlu etki bırakabilmeye dair algıları, kendilerini ebeveynlik rollerinde yeterli görme dereceleri gibi farklı tanımları yapılmıştır (Aksoy & Diken, 2009).

Ebeveynlerin özyeterlikleri ya da bir bireyin başarılı bir şekilde ebeveynlik görevini yerine getirebilme inancı, ebeveynlik mükemmeliyetçiliğinden etkilenebilmektedir (Coleman & Karraker, 1997). Freud (1959) mükemmeliyetçiliği “süper egonun bir özelliği olarak kabul etmiş ve bunu başarı elde etmek için aşırı

istek duyma” şeklinde tanımlamıştır. Mükemmeliyetçiler kendilerini gerçekçi olmayan bir şekilde katı standartlarla değerlendirirler ve olumsuz performans noktalarına odaklanırlar, böylece memnuniyet deneyimleri azalmaktadır (Enns & Cox, 2002). Düşük özyeterliğe sahip ebeveynler, ebeveynlik konusunda yüksek stres yaşamaktadırlar, düşük ebeveynlik memnuniyetine sahiptirler ve devamlı olarak daha düşük nitelikli ebeveynlik gösterirler, ayrıca bu ebeveynlerin çocuklarının daha fazla davranış problemi sergiledikleri görülmektedir (Kazdin & Whitley, 2003; Simons vd., 1993). Mükemmeliyetçiliğin etkilerinin olumsuz ve yıkıcı olduğunu savunan araştırmacılar (Burns, 1980; Patch, 1984) mükemmeliyetçi kişiliği sağlıksız bir özellik olarak değerlendirmişlerdir. Slaney, Pincus, Uliaszek & Wang (2006) tarafından yapılan çalışma sonucunda, uyumsuz mükemmeliyetçilikte düşmanlık ve hâkimiyet gibi kişilerarası problemlerin seviyesinin yüksek olduğu ve yakın ilişkilerini sürdürme ve sevgilerini göstermede sorun yaşadıkları belirtilmiştir. Ailenin yapısı içinde özellikle annenin mükemmeliyetçiliği ve özyeterlik duygusuna yönelik anne-baba ve çocuk ilişkileri, anne babanın çocuğa karşı tutumları, kendilerini ebeveyn olarak algılayış biçimleri, ebeveynliklerine olan güvenleri, inançları, çocuğun temel güven duygusu ve benliğinin oluşumunda kısacası kişiliğinin biçimlenmesinde etkili olmaktadır (Erkan, 2010). Düşük ebeveyn özyeterliğine sahip anneler kendinden kuşku duyma, zorluklarla karşılaştığında yüksek düzeyde anksiyete yaşama, bir görev sonunda başarıdan çok başarısızlık durumunda kendini sorumlu görme ve zorlu görevlerden kaçma (Weaver, Shaw, Dishion & Wilson, 2008) gibi davranışlar gösterirler. Bu davranışlar mükemmeliyetçi bireylerin gösterdiği davranışlarla paralellik arz eder (Hewitt, Flett, Ediger, Norton, Flynn, 1998; Blankstein, Flett, Hewitt, Eng, 1993; Hill, Zrull, Turlington, 1997). Bu nedenle çalışmada annelerin mükemmeliyetçilik ve ebeveynlik özyeterlikleri arasındaki ilişkinin ortaya konması amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Annelerin mükemmeliyetçilik ve özyeterlik düzeyleri ile çalışma durumları, yaşları ve eğitim seviyeleri arasında bir ilişki var mıdır?
- Annelerin mükemmeliyetçilik ve özyeterlik düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Çalışmanın Modeli

Bu çalışma, genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modelindedir. İlişkisel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıda değişken arasındaki birlikte değişimin varlığını ve derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2005).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 1-3 yaş grubunda çocukları bulunan anneler oluştururken; çalışmanın örneklemini ise, Konya ilinde 1-3 yaş grubunda çocuğu bulunan 139 anne oluşturmaktadır. Çalışmadaki annelerin çocuklarının 65 (% 44.8)'i

kız, 74 (% 53.2)'ü erkektir. Çocukların 67 (% 48.2)'si ilk çocuk, 72 (% 51.8)'si ilk çocuk değildir. Çalışmadaki annelerin 36 (% 25.9)'sının bir yaşında, 48 (% 34.5)'inin iki yaşında ve 55 (% 39.6)'inin 3 yaşında çocuğu bulunmaktadır. Annelerin 81 (% 58.3)'i ev hanımı, 38 (% 27.3)'i memur, 20 (% 14.4)'si esnafıtır. Annelerin 13 (% 9.4) 'ü 20-25 yaş aralığında, 68 (% 48.9)'i 26-30 yaş aralığında, 34 (% 24.5)'ü 31-35 yaş aralığında, 24 (% 17.3)'ü 36 ve üzeri yaş aralığındadır. Annelerin 52 (% 37.4)'si ilköğretim mezunu, 36 (% 25.9)'sı ortaöğretim mezunu, 51 (% 36.7)'i lisans ve üzeri mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada, 1989 yılında Emde tarafından formüle edilmiş, 1997'de Zeanah tarafından gözden geçirilip yeniden düzenlenen "Anne-Babalık Becerilerinde Özyeterlik Ölçeği ve Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği" (The Self Efficacy for Parenting Tasks Index-Toddler Scale) kullanılmıştır. Anne-Babalık Becerilerinde Özyeterlik Ölçeği, bebeklik ve çocukluk dönemi arasında yer alan bu ara dönemde anne ve baba ile çocuk arasındaki iletişimi çok boyutlu olarak ele almış 53 madde ve yedi alt bölümden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puanlar 53 ile 318 arasında değişmekte olup yüksek puanlar güçlü özyeterliği göstermektedir. Orjinalinde, Duygusal yeterlik, (7 madde), =0.67, Tepkisellik, (8 madde), =0.71, Koruma, (7 madde), =0.53, Disiplin, (9 madde), =0.81, Oyun, (7 madde), =0.92, Öğretme, (7 madde), =0.73, Günlük işler-bakım-yapılandırma, (8 madde), =0.46 alt boyutları olmak üzere 7 alt boyutu bulunan ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.91 bulunmuştur. Ölçeğin Türkçeye çevirisi ve geçerlilik güvenilirlik çalışması Elibol (2007) tarafından yapılmıştır. Ölçek, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları için 12-36 ay aralığında olup normal gelişim gösteren çocuğa sahip 401 anneye uygulanmıştır. Çalışmada, 51 maddenin Cronbach alfa katsayısı $\alpha=0.90$ olarak bulunmuştur. Bir diğer ölçek olan Hewitt ve Flett (1991) tarafından yetişkinlerin mükemmeliyetçi kişilik özelliklerini ölçmeye yönelik hazırlanan "Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği", kendine yönelik mükemmeliyetçilik, diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik ve toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik olmak üzere 3 boyut yoluyla bireysel farklılıkların değerlendirilmesi için geliştirilmiş olup 45 maddeden oluşmaktadır. Çok boyutlu mükemmeliyetçilik ölçeği 1'den (hiç katılmıyorum) 7'ye (tamamen katılıyorum) kadar derecelendirilmiş 7'li likert tipi bir ölçektir. Çok boyutlu mükemmeliyetçilik ölçeğinin Türkçeye çevirisi ve geçerlilik güvenilirlik çalışması Oral (1999) tarafından yapılmıştır. Güvenirlik analizinde bütün ölçekler için alfa güvenirlik katsayısı .91, kendine yönelik mükemmeliyetçilik için alfa güvenirlik kat sayısı .91 toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik için alfa güvenirlik kat sayısı .80 ve diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilikte alfa güvenirlik kat sayısı .73 olarak bulunmuştur. Dahası alt ölçeklerin toplam madde korelasyonları kendine yönelik mükemmeliyetçilik için .20 ile .75, toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik için .22 ile .60, diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik için .31 ile .52 arasında bulunmuştur. Ölçekten alınacak yüksek puan mükemmeliyetçi kişilik özelliğine işaret etmektedir (Hewitt & Flett, 1991).

Verilerin Çözümlemesi

Annelerin mükemmeliyetçilik ve özyeterlik düzeyleri çalışma durumlarına göre “Bağımsız Gruplar T-testi” ile analiz edilirken, yaşlara ve eğitim düzeylerine göre “Kruskal Wallis Testi” ile analiz edilmiştir. 1-3 yaş arasında çocuğu olan annelerin mükemmeliyetçiliği ile özyeterlik düzeyleri arasındaki ilişki ise “Pearson Korelasyon Katsayısı Testi” ile incelenmiştir.

Bulgular

Aşağıda veriler doğrultusunda yapılan analizler sonucu elde edilen bulgular tablolar halinde yer almaktadır.

Tablo 1: Annelerin Mükemmeliyetçilik ve Özyeterlik Düzeylerinin Çalışma Durumlarına Göre Bağımsız Gruplar t-testi Sonuçları

	Annenin Çalışma Durumu	N	$\bar{X}$	s	Sd	t	P		
Özyeterlik	Duygusal Yeterlilik	Çalışan anne	81	29.83	4.27	137	.588	.557	
		Çalışmayan anne	58	29.44	3.20				
	Duyarlı Tepki Verme, Bakım, İlgi, Değer Verme	Çalışan anne	81	42.19	4.51	137	.391	.696	
		Çalışmayan anne	58	42.50	4.46				
	Koruma	Çalışan anne	81	31.82	8.93	137	1.692	.093	
		Çalışmayan anne	58	29.72	3.65				
	Disiplin-Kısıtlama Yapma	Çalışan anne	81	25.24	5.46	137	1.543	.125	
		Çalışmayan anne	58	23.89	4.50				
	Oyun	Çalışan anne	81	27.29	4.64	137	1.344	.181	
		Çalışmayan anne	58	28.31	3.99				
	Öğretme	Çalışan anne	81	32.01	5.93	137	3.098	.002*	
		Çalışmayan anne	58	29.12	4.61				
	Günlük İşler-Bakım-Yapılandırma	Çalışan anne	81	30.28	5.09	137	2.377	.019*	
		Çalışmayan anne	58	28.29	4.53				
	Özyeterlik Genel Toplam	Çalışan anne	81	218.70	23.69	137	2.087	.039*	
		Çalışmayan anne	58	211.29	15.36				
	Mükemmeliyetçilik	Toplum Tarafından Dayatılan Mükemmeliyetçilik	Çalışan anne	81	43.79	13.43	137	1.980	.050*
			Çalışmayan anne	58	48.13	11.76			
Kendine Yönelik Mükemmeliyetçilik		Çalışan anne	81	61.39	9.49	137	1.000	.319	
		Çalışmayan anne	58	62.94	8.31				
Diğerlerine Yönelik Mükemmeliyetçilik		Çalışan anne	81	41.90	8.48	137	2.278	.024*	
		Çalışmayan anne	58	38.44	9.24				
Mükemmeliyetçilik Genel Toplam	Çalışan anne	81	147.08	24.13	137	.651	.516		
	Çalışmayan anne	58	149.53	18.15					

*(p< 0.05)

Annelerin mükemmeliyetçilik ve özyeterlik düzeylerinin çalışma durumlarına göre analiz sonuçlarına bakıldığında, özyeterlikte öğretme ve günlük işler-bakım-yapılandırma ve özyeterlik puan ortalamalarında çalışan anneler lehine anlamlı (p<.05) farkın olduğu görülürken, mükemmeliyetçilikte, toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik ve diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik alt boyutlarında da çalışan anneler lehine anlamlı (p<.05) farkın olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Annelerin Mükemmeliyetçiliği İle Özyeterliklerinin Yaşlarına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Anne Yaş	N	$\bar{X}$	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	P	
Özyeterlik	20-25 yaş	13	31.07	82.65	3	5.45	.141	
	Duygusal Yeterlilik	26-30 yaş	68	29.35	67.37			
		31-35 yaş	34	30.67	78.93			
		36 ve üzeri	24	28.41	57.96			
		20-25 yaş	13	43.30	79.19	3	2.66	.446
	Duyarlı Tepki Verme, Bakım, İlgi, Değer Verme	26-30 yaş	68	42.14	67.66			
		31-35 yaş	34	43.14	76.51			
		36 ve üzeri	24	41.12	62.42			
		20-25 yaş	13	31.38	79.15	3	5.18	.159
	Koruma	26-30 yaş	68	30.00	64.68			
		31-35 yaş	34	32.11	66.97			
		36 ve üzeri	24	31.75	84.40			
		20-25 yaş	13	24.92	71.88	3	.27	.965
	Disiplin-Kısıtlama Yapma	26-30 yaş	68	24.39	68.21			
		31-35 yaş	34	25.14	71.97			
		36 ve üzeri	24	24.70	71.27			
20-25 yaş		13	29.07	81.77	3	3.67	.299	
Oyun	26-30 yaş	68	27.89	73.40				
	31-35 yaş	34	27.70	66.44				
	36 ve üzeri	24	26.50	59.02				
	20-25 yaş	13	31.84	80.92	3	5.81	.121	
Öğretme	26-30 yaş	68	30.52	67.71				
	31-35 yaş	34	32.26	79.78				
	36 ve üzeri	24	28.95	56.71				
	20-25 yaş	13	29.53	79.54	3	1.16	.762	
Günlük İşler-Bakım-Yapılandırma	26-30 yaş	68	28.95	67.15				
	31-35 yaş	34	30.47	71.94				
	36 ve üzeri	24	29.37	70.17				
	20-25 yaş	13	214.30	80.42	3	2.71	.438	
Özyeterlik Genel Toplam	26-30 yaş	68	210.97	66.52				
	31-35 yaş	34	218.23	76.66				
	36 ve üzeri	24	210.83	64.77				
	20-25 yaş	13	45.53	68.92	3	4.38	.223	
Toplum Tarafından Dayatılan Mükemmeliyetçilik	26-30 yaş	68	45.07	68.69				
	31-35 yaş	34	49.23	80.87				
	36 ve üzeri	24	42.00	58.90				
	20-25 yaş	13	61.15	66.88	3	5.424	.143	
Kendine Yönelik Mükemmeliyetçilik	26-30 yaş	68	61.95	68.90				
	31-35 yaş	34	64.76	82.06				
	36 ve üzeri	24	58.91	82.06				
	20-25 yaş	13	44.76	57.71	3	8.24	.041*	

1-3 Yaş Arasında Çocuğu Bulunan Annelerin Özyeterlikleri İle Mükemmeliyetçilikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Diğerlerine Yönelik Mükemmeliyetçilik	26-30 yaş	68	38.38	89.50	3	11.13	.011*
	31-35 yaş	34	41.97	60.68			
	36 ve üzeri	24	41.87	76.88			
Mükemmeliyetçilik Genel Toplam	20-25 yaş	13	140.69	53.35			
	26-30 yaş	68	148.23	66.95			
	31-35 yaş	34	159.23	88.72			
	36 ve üzeri	24	142.79	61.15			

Tablo 2'deki annelerin mükemmeliyetçilik ve özyeterlik düzeylerinin yaşlarına göre analiz sonuçları incelendiğinde, annelerin özyeterlikleri ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken (tüm alt boyutlarda), diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik alt boyutunda ve mükemmeliyetçilik genel toplam puanında anlamlı ($p < .05$) farkın olduğu görülmektedir. Diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik alt boyutunda 20-25 yaş aralığındaki annelerin ortalamaları yüksek iken, mükemmeliyetçilik genel toplam puanında 31-35 yaş aralığındaki annelerin puan ortalamalarının yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 3: Annelerin Mükemmeliyetçiliği İle Özyeterliklerinin Eğitim Düzeylerine Göre N, $\bar{X}$, SS Değerleri

		Anne Eğitim	N	$\bar{X}$	SS
Özyeterlik	Duyusal Yeterlilik	İlköğretim	52	30.19	4.56
		Ortaöğretim	36	29.50	2.98
		Lisans ve üzeri	51	29.27	3.61
	Duyarlı Tepki Verme, Bakım, İlgisi, Değer Verme	İlköğretim	52	42.32	4.28
		Ortaöğretim	36	41.38	4.65
		Lisans ve üzeri	51	42.98	4.52
	Koruma	İlköğretim	52	32.92	10.62
		Ortaöğretim	36	29.72	3.97
		Lisans ve üzeri	51	29.80	3.65
	Disiplin-Kısıtlama Yapma	İlköğretim	52	25.11	5.54
		Ortaöğretim	36	25.13	4.67
		Lisans ve üzeri	51	23.92	4.95
	Oyun	İlköğretim	52	27.23	4.60
		Ortaöğretim	36	27.63	4.54
		Lisans ve üzeri	51	28.27	4.09
	Öğretme	İlköğretim	52	31.71	5.93
		Ortaöğretim	36	30.91	5.36
		Lisans ve üzeri	51	29.80	5.32
	Günlük İşler-Bakım-Yapılandırma	İlköğretim	52	30.51	5.51
		Ortaöğretim	36	29.16	4.52
		Lisans ve üzeri	51	28.56	4.50

Mükemmeliyetçilik	Özyeterlik Genel Toplam	İlköğretim	52	220.01	24.25
		Ortaöğretim	36	213.47	19.18
		Lisans ve üzeri	51	205.60	24.81
	Toplum Tarafından Dayatılan Mükemmeliyetçilik	İlköğretim	52	45.09	13.53
		Ortaöğretim	36	45.86	13.95
		Lisans ve üzeri	51	45.94	11.65
	Kendine Yönelik Mükemmeliyetçilik	İlköğretim	52	61.11	9.30
		Ortaöğretim	36	60.86	9.24
		Lisans ve üzeri	51	63.82	8.46
	Diğerlerine Yönelik Mükemmeliyetçilik	İlköğretim	52	42.00	8.21
		Ortaöğretim	36	40.91	10.06
		Lisans ve üzeri	51	38.56	8.65
	Mükemmeliyetçilik Genel Toplam	İlköğretim	52	148.34	22.91
		Ortaöğretim	36	145.27	24.31
		Lisans ve üzeri	51	153.05	24.93

Tablo 3 incelendiğinde çalışmaya katılan annelerden duygusal yeterlilik ($\bar{X}$ =30.19), öğretmen ($\bar{X}$ =31.71), koruma ($\bar{X}$ =32.92), günlük işler-bakım-yapılandırma ($\bar{X}$ =30.51), özyeterlik genel toplam ($\bar{X}$ =220.01) ve diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik ($\bar{X}$ =42.00) alt boyutlarında en yüksek ortalamaya ilköğretim mezunu annelerin sahip olduğu görülmektedir. Duyarlı tepki verme, bakım, ilgi, değer verme ($\bar{X}$ =42.32), oyun ($\bar{X}$ =28.27), toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik ($\bar{X}$ =45.94), kendine yönelik mükemmeliyetçilik ($\bar{X}$ =63.82), alt boyutlarında ve mükemmeliyetçilik genel toplam puanında ($\bar{X}$ =153.05) en yüksek ortalamaya lisans ve üzeri eğitim seviyesinde olan annelerin sahip olduğu görülmektedir. Gruplar arası ortalamalar arasında anlamlı fark olup olmadığı "Tek Yönlü Varyans Analizi" ile incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: 1-3 Yaş Arasında Çocuğu Olan Annelerin Mükemmeliyetçiliği İle Özyeterliklerinin Eğitim Düzeylerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	vk	sd	kt	ko	F	p	Anlamlı fark
Duygusal Yeterlilik	Gruplararası	2	23.198	11.599	.777	.462	-
	Gruplarıçi	136	2029.234	14.921			
	Toplam	138	2052.432				
Duyarlı Tepki Verme, Bakım, İlgi, Değer Verme	Gruplararası	2	53.453	26.727	1.338	.266	-
	Gruplarıçi	136	2716.978	19.978			
	Toplam	138	2770.432				
Koruma	Gruplararası	2	323.694	161.847	3.156	.046*	İlköğretim-ortaöğretim/lisans-ilköğretim
	Gruplarıçi	136	6974.954	51.286			
	Toplam	138	7298.647				
Disiplin-Kısıtlama Yapma	Gruplararası	2	46.772	23.386	.893	.412	-
	Gruplarıçi	136	3561.300	26.186			
	Toplam	138	3608.072				

1-3 Yaş Arasında Çocuğu Bulunan Annelerin Özyeterlikleri İle Mükemmeliyetçilikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Oyun	Gruplararası	2	28.364	14.182	.730	.484	-
	Gruplariçi	136	2641.693	19.424			
	Toplam	138	2670.058				
Öğretme	Gruplararası	2	94.293	47.147	1.518	.223	-
	Gruplariçi	136	4223.462	31.055			
	Toplam	138	4317.755				
Günlük İşler-Bakım-Yapılandırma	Gruplararası	2	101.955	50.978	2.113	.125	-
	Gruplariçi	136	3280.491	24.121			
	Toplam	138	3382.446				
Özyeterlik Genel Toplam	Gruplararası	2	5356.710	2678.355	4.945	.008*	İlköğretim-lisans
	Gruplariçi	136	73666.110	541.663			
	Toplam	138	79022.820				
Toplum Tarafından Dayatılan Mükemmeliyetçilik	Gruplararası	2	21.589	10.795	.064	.938	-
	Gruplariçi	136	22951.648	168.762			
	Toplam	138	22973.237				
Kendine Yönelik Mükemmeliyetçilik	Gruplararası	2	256.716	128.358	1.589	.208	-
	Gruplariçi	136	10987.025	80.787			
	Toplam	138	11243.741				
Diğerlerine Yönelik Mükemmeliyetçilik	Gruplararası	2	313.273	156.636	1.986	.141	-
	Gruplariçi	136	10727.260	78.877			
	Toplam	138	11040.532				
Mükemmeliyetçilik Genel Toplam	Gruplararası	2	1350.243	675.121	1.169	.314	-
	Gruplariçi	136	78557.815	577.631			
	Toplam	138	79908.058				

1-3 yaş arasında çocuğu olan annelerin mükemmeliyetçiliği ile özyeterliklerinin eğitim düzeylerine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde, koruma ve özyeterlik genel toplam puanlarında anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir. Koruma alt boyutunda ilköğretim ile ortaöğretim mezunu anneler ve lisans ile ilköğretim mezunu anneler arasında fark saptanmıştır. Özyeterlik genel toplamında ise ilköğretim ve lisans mezunu anneler arasında anlamlı farklılık belirlenmiştir.

Tablo 5: *1-3 Yaş Arasında Çocuğu Olan Annelerin Mükemmeliyetçiliği İle Özyeterlik Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Katsayısı Testi Sonuçları*

		Anne Mükemmeliyetçiliği Toplam Puanı	
Duygusal Yeterlilik	Pearson Correlation		.345
	P		.000
	N		139
Duyarlı Tepki Verme, Bakım, İlgililik, Değer Verme	Pearson Correlation		.264
	P		.002
	N		139
Koruma	Pearson Correlation		.230
	P		.006
	N		139
Disiplin-Kısıtlama Yapma	Pearson Correlation		.239
	P		.005
	N		139

Oyun	Pearson Correlation	.283
	P	.000
	N	139
Öğretme	Pearson Correlation	.083
	P	.332
	N	139
Günlük İşler-Bakım-Yapılandırma	Pearson Correlation	.340
	P	.000
	N	139
Özyeterlik Genel Toplam	Pearson Correlation	.421
	P	.000
	N	139

Tablo 5 incelendiğinde, 1-3 yaş arasında çocuğu olan annelerin mükemmeliyetçiliği ile özyeterlik düzeylerinin alt boyutları olan duygusal yeterlilik ($r=.345$, $p<.01$), duyarlı tepki verme, bakım, ilgi, değer verme ($r=.264$, $p<.01$), koruma ($r=.230$, $p<.01$), disiplin-kısıtlama yapma ($r=.239$, $p<.01$), oyun ($r=.283$, $p<.01$) ve günlük işler-bakım-yapılandırma ($r=.340$, $p<.01$) arasındaki ilişkinin yüksek düzeyde ve anlamlı olduğu görülmektedir. Bir diğer alt boyut olan öğretme alt boyutunda ise, olumsuz, anlamsız ($r=.083$, $p>.01$) bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır. Elde edilen bu sonuçlara göre, annelerin mükemmeliyetçilikleri ile özyeterlik düzeyleri arasında yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Tartışma ve Sonuç

Çalışmada annelerin mükemmeliyetçilik ve özyeterlik düzeylerinin çalışma durumuna göre analiz sonuçları incelendiğinde, öğretme ve günlük işler-bakım-yapılandırma ve özyeterlik puan ortalamalarında, toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik ve diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik alt boyutlarında çalışan anneler lehine anlamlı farkın olduğu görülmektedir. Frost, Lahart, & Rosenblate (1991)'a göre çocuklardaki pek çok özelliğin gelişmesinden anneler sorumludurlar. Anneler çocukların bakımından sorumludur ve çocuklar şekillendikleri yıllar boyunca annelerin ebeveynlik stillerine ve kişilik özelliklerine maruz kalmaktadırlar (Vieth & Trull, 1999). Çocuklar annelerin inançları ve davranışlarındaki mükemmeliyetçi tepkilerden etkilenmektedirler (Frost et al.1991). Aksoy & Diken (2009), tarafından annelerin özyeterlik düzeyleri ile çocuklarının erken çocukluk dönemlerindeki gelişimleri arasındaki ilişki incelenmiş ve düzenli bir işi olan annelerin, işi olmayan annelere göre daha yüksek özyeterlik algısına sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca Farkas & Valdés (2010), annenin mesleğinin özyeterliliğini etkilediğini bulmuşlardır. Yapılan çalışmada çalışan anneler lehine anlamlı farkın olması annenin bir mesleğe sahip olmasının özellikle de iş yaşamında yer almasının, aile ekonomisine yapılan katkıların, ev ortamı dışındaki ortamlarda kendini ifade etme, diğer insanlarla birlikte olmanın getirdiği sosyalleşme durumlarının, annenin kendine olan yeterlik algısını artırması, bu durumun da

annenin ebeveynlik becerilerine olan güvenini olumlu şekilde etkilemesi ile açıklanabilir. Öğretme, günlük işler-bakım-yapılandırma, özyeterlik genel toplam ve diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik alt boyutlarında da çalışan anneler lehine anlamlı farkın olması, bu annelerin özyeterlikleri konusunda kendilerini yeterli hissetmeleri ve günlük işler-bakım-yapılandırma konularını çevresindeki insanlara öğretmeye hazır hissetmeleri annelerin diğerlerine yönelik mükemmeliyetçiliklerinde beklentilerini artırdığı söylenebilir.

Çalışma sonucunda, annelerin mükemmeliyetçilik ve özyeterlik düzeylerinin yaşlarına göre analiz sonuçları incelendiğinde, annelerin özyeterlikleri ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki elde edilmezken, diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik alt boyutunda ve mükemmeliyetçilik genel toplam puanında anlamlı farkın olduğu görülmüştür. Diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik alt boyutunda 20-25 yaş aralığındaki annelerin puan ortalamalarının yüksek iken, mükemmeliyetçilik genel toplam puanında 31-35 yaş aralığındaki annelerin puan ortalamalarının yüksek olduğu saptanmıştır. Annelerin özyeterlikleri ise yaşa göre farklılaşmamıştır. Yaş arttıkça mükemmeliyetçiliğin de arttığını ortaya koyan çalışmalar olduğu gibi (Stoeber & Stoeber, 2009) yapılan bazı araştırmalara göre de mükemmeliyetçilik yaşa göre farklılaşmamaktadır (Enns, Cox, Sareen & Freeman, 2001; Jongea & Wallerb, 2003). 20-25 yaş aralığındaki annelerin diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik puan ortalamalarının yüksek olması bu yaş aralığındaki annelerin yaşları gereği deneyimsiz olmaları ve çevresindeki insanlardan fazla beklenti içerisine girmeleri ile açıklanabilir. 31-35 yaş aralığındaki annelerin ise 20-25 yaş aralığındaki annelere göre daha deneyimli olmaları, belirli bir bilinçlilik düzeyine erişmelerinde dolayı mükemmeliyetçilik düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Çalışmadan elde edilen diğer sonuca göre, çalışmaya katılan annelerden duygusal yeterlilik, duyarlı tepki verme, bakım, ilgi, değer verme, koruma, günlük işler-bakım-yapılandırma, özyeterlik genel toplam ve diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik alt boyutlarında en yüksek ortalamaya ilköğretim mezunu annelerin, disiplin-kısıtlama yapma, oyun, toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik, kendine yönelik mükemmeliyetçilik, alt boyutlarında ve mükemmeliyetçilik genel toplam puanında en yüksek ortalamaya lisans ve üzeri eğitim seviyesinde olan annelerin sahip olduğu görülmektedir. Annelerin mükemmeliyetçiliği ile özyeterlik düzeylerinin eğitim düzeylerine göre incelendiğinde, koruma ve özyeterlik genel toplam puanlarında anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir. Koruma alt boyutunda ilköğretim ile ortaöğretim mezunu anneler ve lisans ile ilköğretim mezunu anneler arasında fark saptanmıştır. Annelerin özyeterlik genel toplamında ise, ilköğretim ve lisans mezunu anneler arasında anlamlı farklılık belirlenmiştir. Anne-babanın eğitim düzeyi çocuklarına karşı tutumlarının belirlenmesinde etkili olabilmektedir. Tezel-Şahin & Özyürek (2010)'e göre anne-babaların eğitim düzeyi arttıkça, çocuk gelişimi, eğitimi ve bakımıyla ilgili bilgi düzeylerinin arttığı görülmekte, bilgi düzeyi artan anneler kendilerini annelik becerilerinde daha yeterli algılamaktadırlar. Turan, Tezel, Turla

& Can (1999); Hess, Teti, & Hussey (2004), tarafından yapılan çalışmalarda, annelerin bilgi düzeyi arttıkça bunu ev ortamlarına yansıtabildikleri, bu durumunda kendi ebeveynlik becerilerini olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Bir başka çalışmada annelerin eğitim seviyeleri özyeterlikleri ile ilişkili bulunmuştur (Sintes-Yallen, 2008). Elde edilen bu bilgiler doğrultusunda annelerin eğitim düzeyi arttıkça, gerek ebeveynlik gerekse çocuğun gelişimi ve eğitimine yönelik daha fazla bilgiye ulaşımları ile annelerin ebeveynlik becerilerindeki algılarının yükseldiği söylenebilir.

1-3 yaş arasında çocuğu olan annelerin mükemmeliyetçiliği ile özyeterlik düzeylerinin alt boyutları olan duygusal yeterlilik, duyarlı tepki verme, bakım, ilgi, değer verme, koruma, disiplin-kısıtlama yapma, oyun ve günlük işler-bakım-yapılandırma arasındaki ilişkinin yüksek düzeyde ve anlamlı olduğu görülmektedir. Bir diğer alt boyut olan öğretme alt boyutunda ise, olumsuz, anlamsız bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır. Elde edilen bu sonuçlara göre, annelerin mükemmeliyetçilikleri ile özyeterlik düzeyleri arasında yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuca göre mükemmeliyetçilik düzeyi yüksek olan anneler, özyeterliliğin duygusal yeterlilik, duyarlı tepki verme-bakım- ilgi-değer verme, koruma, disiplin-kısıtlama yapma, oyun ve günlük işler-bakım-yapılandırma alt boyutlarında kendilerini yeterli algılamaktadırlar. Coleman ve Karraker (1997)'ın yaptıkları çalışmaya göre özyeterlik ve ebeveynlik arasında önemli bir ilişki saptanmıştır. Anne olmaktan mutluluk duyan annelerin kendilerini daha fazla yeterli hissettikleri, algılanan ebeveyn özyeterlik düzeyi ile uygun ebeveynlik beceri ve davranışlarının birbirleriyle bağıntılı olduğu saptanmıştır (Luebering, 1995). Shafran, Cooper ve Fairburn (2002)'e göre mükemmeliyetçilik düzeyi arttıkça kişi kendine daha yüksek standartlar belirleyecektir. Elde edilen sonuçlar, annenin mükemmeliyetçilik düzeyi arttıkça kendini ebeveynlik konusunda daha fazla yetiştirmek istemesi, annenin yaşantı ve bilgi seviyesindeki artışa bağlı olarak da özyeterlik düzeyindeki artış ile açıklanabilir. Yapılan çalışmalarda özyeterlik ve mükemmeliyetçilik arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin bulunduğu görülmüştür (Hassan, 2010; Zhang & Cai, 2012).

Çalışma sonucunda, annelerin mükemmeliyetçilik ve özyeterlik düzeyleri çalışma durumuna göre incelendiğinde, öğretme ve günlük işler-bakım-yapılandırma ve özyeterlik puan ortalamalarında, toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik ve diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik alt boyutlarında çalışan anneler lehine anlamlı farkın olduğu görülmüştür. Annelerin özyeterlikleri ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik alt boyutunda ve mükemmeliyetçilik genel toplam puanında anlamlı farkın olduğu saptanmıştır. Diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik alt boyutunda 20-25 yaş aralığındaki annelerin puan ortalamalarının yüksek iken, mükemmeliyetçilik genel toplam puanında 31-35 yaş aralığındaki annelerin puan ortalamalarının yüksek olduğu anlaşılmıştır. Çalışmaya katılan annelerden duygusal yeterlilik, duyarlı tepki verme, bakım, ilgi, değer verme, koruma, günlük işler-bakım-yapılandırma, özyeterlik genel toplam ve diğerlerine yönelik mükemmeliyetçilik alt

boyutlarında en yüksek ortalamaya ilköğretim mezunu annelerin, disiplin-kısıtlama yapma, oyun, toplum tarafından dayatılan mükemmeliyetçilik, kendine yönelik mükemmeliyetçilik, alt boyutlarında ve mükemmeliyetçilik genel toplam puanında en yüksek ortalamaya lisans ve üzeri eğitim seviyesinde olan annelerin sahip olduğu görülmüştür. 1-3 yaş arasında çocuğu olan annelerin mükemmeliyetçiliği ile özyeterlik düzeyleri eğitim düzeylerine göre incelendiğinde, koruma ve özyeterlik genel toplam puanlarında anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır. Koruma alt boyutunda ilköğretim ile ortaöğretim mezunu anneler ve lisans ile ilköğretim mezunu anneler arasında fark elde edilmiştir. Özyeterlik genel toplamında ise ilköğretim ve lisans mezunu anneler arasında anlamlı farklılık belirlenmiştir. 1-3 yaş arasında çocuğu olan annelerin mükemmeliyetçiliği ile özyeterlik düzeylerinin alt boyutları olan duygusal yeterlilik, duyarlı tepki verme, bakım, ilgi, değer verme, koruma, disiplin-kısıtlama yapma, oyun ve günlük işler-bakım-yapılandırma arasındaki ilişkinin yüksek düzeyde ve anlamlı olduğu görülmüştür. Bir diğer alt boyut olan öğretme alt boyutunda ise, olumsuz, anlamsız bir ilişkinin olduğu anlaşılmıştır. Annelerin mükemmeliyetçilikleri ile özyeterlik düzeyleri arasında yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda, annelerin annelik becerilerine yönelik yeterliklerini olumlu olarak algılayabilmeleri için doğum öncesi dönemlerden başlayarak ebeveyn olma, ebeveynlikten zevk alma, çocuk bakımı konularına yönelik eğitim programları hazırlanabilir. Annelere mükemmeliyetçilik ve özyeterlik ile ilgili seminerler verilebilir, bilgilendirici tarzda bröşürler, Tv programları, küçük el kitapçıkları hazırlanarak bunlara ulaşmaları sağlanabilir. Ayrıca annelerin çalışıyor olmalarının, erken ya da geç yaşta anne olmalarının ve eğitim seviyelerinin özyeterliklerine ve mükemmeliyetçiliklerine olan etkilerine vurgu yapılarak bilgilendirilmeleri sağlanabilir.

Kaynakça

- Aksoy, V. H. ve Diken, İ. (2009). "Annelerin ebeveynlik öz yeterlik algıları ile gelişimi risk araştırmalara bir bakış". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10 (1), 59-68.
- Ann, P. K., & Terry, B. H. (2003). "Teaching parents new skills to support their young children's development". *Infants and Young Children*. January–March 16(1), 9–21. http://depts.washington.edu/isei/review/response_kaiser.htm (Erişim Tarihi:20.01.2012).
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: NY.
- Blankstein, K. R., Flett, G. L., Hewitt, P. L. & Eng, A.(1993). "Dimensions of perfectionism and irrational fears: An examination with the fear survey Schedule". *Personality and Individual Differences*, 15 (3), 323-328. <http://www.sciencedirect.com/science/article/>(Erişim Tarihi: 15.01.2012).
- Burns, D. D. (1980). "The perfectionist's script for self-defeat". *Psychology Today*, 41 (34), 70–76. <http://ecap.crc.illinois.edu/eeearchive> (Erişim Tarihi: 18.01.2012).

Cohen, S. & Bromet, E. (1992). "Maternal predictors of behavioral disturbance in preschool children: a research note". *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 33 (5), 941–946.

Coleman, P. K. & Karraker, K. H. (1997). "Self-efficacy and parenting quality: findings and future applications". *Developmental Review*, 18, 47-85.

Elibol, F. (2007). *12-36 aylar arasında çocukları olan annelere verilen grup eğitiminin annelerin anne-babalık görevlerinde öz yeterliliklerine yönelik katkısının incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Elibol, F., Mağden, D., ve Alpar, R. (2007). "Anne babalık becerilerinde özyeterlik ölçeği'nin (1-3 yaş) geçerlik ve güvenilirliği". *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26 (3), Eylül-Aralık. <http://www.thb.hacettepe.edu.tr/arsiv/2007/cilt26-3.php> (Erişim Tarihi:20.01.2012).

Enns, M. W., & Cox, B. J. (2002). "The nature and assessment of perfectionism: a critical analysis". (Ed: G. Flett, P. Hewitt). *Perfectionism: Theory, Research and Treatment*. Washington: American Psychological Association, pp.33-62. DOI:10.1037/10458-002

Enns, M. W., Cox, B. J., Sareen, J., & Freeman, P. (2001). "Adaptive and maladaptive perfectionism in medical students: a longitudinal investigation", *Medical Education*, 35, 11, 1034-1042.

Erkan, S. (2010). "Aile ve aile eğitimi ile ilgili temel kavramlar "(1. Baskı) (Ed. Z. F. Temel), *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Döneminde Aile Katılım Çalışmaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Farkas, C., & Valdés, N. (2010). "Maternal stress and perceptions of self-efficacy in socioeconomically disadvantaged mothers: an explicative model". *Infant Behavior & Development*, 33, 654–662.

Freud, S. (1959). *Inhibitions, symptoms and anxiety*. The Standart Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, London: Hogarth, 20.

Frost, R. O., Lahart, C., & Rosenblate, R. (1991). "The development of perfectionism: a study of daughters and their parents". *Cognitive Therapy and Research*, 15, 469-489. <http://link.springer.com/article/> (Erişim Tarihi:10.06.2013).

Güler, T. (2009). "Okul öncesi eğitimde ailenin önemi ve okul aile işbirliği". (Editör: G. Haktanır). *Okul Öncesi Eğitime Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık, s. 295-322.

Hassan, S. (2010). *Perfectionism, distress tolerance, emotional self-efficacy, and psychological distress: an analysis of emotional perfectionism*. The Degree of Master of Arts Graduate Program in Psychology York University Toronto, Ontario.

Hess, C. R. Teti, D. M., & Hussey B. (2004). "Self-efficacy and parenting of high-risk infants: the moderating role of parent knowledge of infant development". *Journal of Applied Developmental Psychology*, 25 (4), 423-437.

Hewitt, P. L. & Flett, G. L. (1991b). "Perfectionism in the self and social context: Conceptualization, assesment and association with psychopathology". *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 456-467.

Hewitt, P. L., & Flett, G. L. (1991a). "Dimensions of perfectionism in unipolar depression". *Journal of Abnormal Psychology*, 100 (1), 98-101.

- Hewitt, P. L., Flett, G. L., Ediger, E., Norton, G. R., & Flynn, C. A. (1998). "Perfectionism in chronic and state symptoms of depression". *Canadian Journal Of Behavioural Science/Revue Canadienne Des Sciences Du Comportement*, 30(4),234-242. DOI: 10.1037/h0087066
- Hill, R. W., Zrull, M. C. & Turlington, S. (1997). "Perfectionism and interpersonal problems". *Journal of Personality Assessment*, 69, 81-103.
- Jongea, L. H. & Wallerb, G. (2003). "Perfectionism levels in African-American and Caucasian adolescents". *Personality and Individual Differences*, 34, 1447-1451.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kazdin, A. E., & Whitley, M. K. (2003). "Treatment of parental stress to enhance therapeutic change among children referred for aggressive and antisocial behavior". *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 71, 504-515.
- Korkmaz, İ. (2011). "Sosyal öğrenme kuramı". (Ed.: B. Yeşilyaprak). *Eğitim Psikolojisi: Gelişim-Öğrenme-Öğretim*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Luebering, A. (1995). "The relationship between perceived parental self-efficacy and childrearing beliefs among first-time mothers of infant". Paper presented at the biennial meeting of the society for research in child development. *Indianapolis, IN, March 30- April 2*.
- Patch, A. R. (1984). "Reflections on perfection". *American Psychologist*, 39 (4), 386-390.
- Salonen, A. (2010). *Parenting satisfaction and parenting self-efficacy during the postpartum period evaluation of an internet-based intervention*. Unpublished Master of Degree, University of Tampere, Tampere.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim öğrenme ve öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Shafran, R., Cooper, Z., & Fairburn, C. G. (2002). "Clinical perfectionism: A cognitive behavioural analysis". *Behaviour Research and Therapy*, 40, 773-791.
- Siegle, D., & Schuler, A. A. (2000). "Perfectionism differences in gifted middle students". *Roeper Review*, 23, 39-44.
- Simons, R. L., Beaman, J., Conger, J.D., & Chao, W. (1993). "Stress, support, and antisocial behavior trait as determinants of emotional well-being and parenting practices among single mothers". *Journal of Marriage and the Family*, 55, 385-398.
- Sintes-Yallen, A. R. (2008). *Validity and reliability of a measure of latina mother's nutritional self-efficacy*. Thesis of Master, The University of Texas-Houston Health Science Center School of Public Health Houston, Texas.
- Slaney, R. B., Pincus, A. L., Uliaszek, A. A. & Wang, K. T. (2006). "Conceptions of perfectionism and interpersonal problems: evaluating groups using the structural summary method for circumplex data". *Assessment*, 13, 2, 138-153.
- Stoeber, J. & Stoeber, F. S. (2009). "Domains of perfectionism: prevalence and relationships with perfectionism, gender, age, and satisfaction with life". *Personality and Individual Differences*, 46, 530-535.
- Tezel-Şahin, F. & Özyürek, A. (2010). *Anne baba eğitimi ve okul öncesinde aile katılımı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Tire, Y. (2011). *Ön Ergenlerde Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik İle Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Turan, E., Tezel F. Ş., Turla A., ve Can, M. (1999). "Anne çocuk eğitimi programının annelerin çocuk gelişimi ile ilgili bilgilerine ve ev ortamlarının düzenlenmesine etkisi". 4. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirgeleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 306-325.

Tümkaya, S. (2010). "Okul öncesi eğitim döneminde ailenin rolü ve önemi". (Ed: S.Tümkaya, F. Gülaçtı). *Erken Çocukluk Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 279-312.

Ünlüer, E. (2010). "Okul öncesi eğitimde ailenin yeri ve önemi". (Ed: T. Güler). *Anne-Baba Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 94-102.

Vieth, A. Z. & Trull, T. J. (1999). "Family patterns of perfectionism: an examination of college students and their parents". *Journal of Personality Assessment*, 72, 49-67.

Weaver, C. M., Shaw, D. S., Dishion, T. J., & Wilson, M. N. (2008). "Parenting self-efficacy and problem behavior in children at high risk for early conduct problems: The mediating role of maternal depression". *Infant Behavior and Development*. DOI:10.1016/j.infbeh.2008.07.006

Wood, R. E. & Bandura, A. (1989). "Effect of perceived controllability and performance standards on self-regulation of complex decision-making". *Journal of Personality and Social Psychology*, 56 (5), 805-814. <http://www.uky.edu/~eushe2/Bandura/> (Erişim Tarihi:20.03.2013).

Zhang, B., & Cai, T. (2012). "Moderating effects of self-efficacy in the relations of perfectionism and depression". *Studia psychologica*, 54, 1. <http://connection.ebscohost.com/c/articles>, (Erişim Tarihi:27.02.2013).